

Postup denní výcvikové práce na koni podle italského vojenského předpisu z r. 1932.

Přirozený způsob ježdění a na něm vybudovaná výcviková metoda jsou příznačně italské a pocházejí od kapitána Federika Caprilho, který byl cvičitelem a velitelem ekvity v jezdecké škole; zemřel 6. prosince 1907.

Přirozený způsob ježdění se zakládá na zásadě, že jezdec ponechává koni volnost (neruší jej) v přirozeném držení těla a v pohybu, doprovází trupem a rukama každou změnu v jeho rovnováze a nepřepíná nijak jeho síly tělesné a nervové, kterých je mu právě nejvíce potřebí, aby bez násilí a ochotně poslouchal. Metodu práce popsanou v italském Cvičebním řádě lze lehce pochopiti a snadno jí použiti; má-li vésti k výsledkům, je nezbytná kromě její podrobné znalosti též trpělivost, vytrvalost a píle. Snadnost postupu při výcviku koně, kterou poskytuje přirozený systém, může svést k domněnce, že lze zkrátiti některá údobí výcviku nebo vůbec vynechati. To by byl zásadní omyl, protože bez systematické práce nelze dosáhnouti uspokojujících a trvalých výsledků.

Především je nutno koně cvičiti a vycvičeného koně udržovat ve znalosti cviků. K tomu je nezbytná pravidelná denní práce.

Denní výcvikovou práci lze rozdělit na tři části.

V první části — přípravné — se má kůň uvolnit a natáhnout a má nabýti důvěry k jezdcí.

V druhé části — při vlastní práci — se zopakují krátce cviky již známé, k nimž se připojují nové.

V třetí části — závěrečné — se kůň uklidňuje, aby získal znova důvěru v jezdce, jestliže o ni přišel. Tato závěrečná část je ze všech tří nejkratší.

I. Přípravnou práci začíná jezdec, ať je sám anebo v oddělení, vždy ve volném, nezkracovaném kroku a s dlouhou otěží, při čemž se vystřihá jakékoli činnosti, již by koně znepokojil. Tato práce trvá několik minut. Když se kůň uvolnil v kroku, přejde jezdec do klusu. Jezdí neustále s dlouhou otěží, v klidném ruchu, aniž co žádá od koně (změny ruchu, zastavení, couvání). Tato práce trvá rovněž několik minut, až se kůň rozehřeje a uvolní v kloubech (v svalstvu). Poté počne jezdec jezdit na kruhu, aby kůň poslouchal na mírné působení otěží. Mění častěji ruku a vždy se vrací na kruh, je-li třeba koně uklidniti nebo dostati jej znovu do klusu, když zacválal.

Při tomto přípravném cvičení mají ležeti na zemi bariéry; jezdec je však nemá vyhledávat, aby je kůň přecházel; jde přes ně náhodně, jak leží, právě ve směru, kterým jede. Při přecházení přizpůsobuje pohybu koně pohybu svého těla.

Jestliže kůň přechází ochotně, povolí mu otěže, aby měl úplnou volnost.

U některých koní je možno přípravnou práci zkrátit na několik minut; u jiných zase je třeba ji prodloužit a přidati něco cvalu. Nikdy však nesmí jezdec hledati uklidnění koně v tom, že jej unaví před vlastní prací. Celá přípravná práce se provede bez jakéhokoli násilí; v některých případech bude prospěšná chvíle práce na dlouhé oprati před nasednutím.

Konečně se doporučuje vynechati v přípravné práci u koní nervosních přecházení bariér, aby se nezdržovalo uklidnění.

II. Po skončení přípravné práce přikročí jezdec k druhé části, k vlastní práci, t. j. k opakování cviků nacvičených v předchozích dnech a k novým cvičením, která si předem ustanovil. Především připomeneme koni při opakování, jak má poslouchat na otěže a na lýtka, nebo jej tomu učí. Také tuto práci začíná v kroku. Snaží se dostat koně na otěž (do ruky) bez násilí, při provádění již známých cviků (obratů, půlobratů, příčných přechodů jízdárny, zastavení, couvání); pak přejde do klusu na kruhu a opakuje tyto cviky přecházeje též do kroku a zastavení. Při tom dbá, aby kůň vykročil po zastavení klidně a hledal oporu na otěži napínaje krk a hlavu směrem dopředu a dolů. To cvičí tím, že opakuje zastavení vždy po několika krocích. Po řadě cviků v klusu, vždy přesnějších, se střídavou změnou ruky a s častými kratšími přechody z klusu do kroku a naopak žádá změny ruchu, t. j. přechody z normálního ruchu do vyššího nebo do nižšího, až je kůň provádí s klidem a v rovnováze i na delší trati.

Při tomto cvičení jako ostatně při každém jiném má neustále mysliti na temperament koně, aby prováděl častěji a energičtěji zrychlení kroku s koněm klidného temperamentu a naopak požadoval častěji zmírnění a zkrácení ruchu, má-li koně nervosního.

Když provedl s uspokojujícím výsledkem změny ruchu v kroku a v klusu, začne práci ve cvalu, a to na okruhu, nechávaje koně zaskočiti do cvalu z kruhu ven anebo od stěny na kruh. Zaskočení požaduje v okamžiku, když má kůň přijít k jízdárenské stěně.

Mimo jízdárnu v terénu nechá koně zaskočiti na přímé čáře, jak je mu libo, a pak jej vezme na kruh na onu ruku, na niž kůň sám zaskočil. Po několika minutách cvalu přejde opět do klusu, v němž projede krátkou trať v klidném vyrovnaném pohybu. Poté zacválá na druhou ruku. Cválá pak několikrát kolem na obou rukou na dlouhé otěži s úplně volným koněm. Postupně bere pak koně opět na otěž a provádí vlastní práci ve cvalu, nejprve na kruhu na pravou a na levou ruku, potom na přímé čáře. Požaduje střídavě zrychlení a zkrácení ruchu, změny směru na úhlopříčně, zastavení, couvání, přechody ze cvalu do klusu a snaží se, aby kůň prováděl každou takovou změnu ochotně, rychle a bez násilí.

K této práci je nutno připomenouti, že přirozený způsob ježdění směřuje především k tomu, aby kůň byl na otěži (v ruce) ustavičně v lehkém přilnutí (nemá jíti ani za otěží, ani nad otěž, nýbrž právě na otěži, vždy ochoten jíti dopředu).

Zpravidla si kůň přivykne znenáhla působení váhy jezdce a změnám rovnováhy z toho plynoucím; je však neustále třeba, aby byl tomu učen postupně a řadou cviků, které má prováděti ochotně, aniž při tom je měněn systém výcviku.

Po ukončení práce v kroku, v klusu a ve cvalu přikročí jezdec k cvikům ve skoku přes překážky způsobem popsáním dále.

III. Když jezdec probral známé cviky a doplnil je několika cviky novými, předem určenými, přistoupí k třetí, z á v ě ř e č n ě č á s t i p r á c e, která záleží v krátkém opakování klusu na kratší trati; účelem je opětne koně uklidnit a dostati zase důvěřivě do ruky.

Tento postup při denní výcvikové práci platí nejen pro jezdce samostatně pracujícího, ale též — vhodně upravený — pro cvičitele jak jezdců, tak i koní.

Skok přes překážky. Skok přes překážky nutí jezdce i koně k velmi rychlým a patrným změnám rovnováhy; má tedy cenu též jako užitečná pomůcka pro výcvik, zejména pro upevnění sedu.

Jezdec se stane pružným a nabývá správného pocitu ve vztahu rukou ke koňské hubě. Kůň nabývá skokem odvahy, postřehu, rozhodnosti, naučí se rychle měnit rovnováhu; jeho svalstvo se vyvíjí.

Je nutno, aby kůň začal skákat již v mládí, když se učí různým chodům. Výcvik má být s porozuměním a opatrně stupňován tím způsobem, že žádáme od koně skok přes význačnější překážky teprve tehdy, když k tomu dostačuje jeho celkový výcvik a svalová i dechová kondice.

Výcvik v různých chodech a cvičení ve skoku se navzájem doplňují. Práce v různých chodech ulehčuje koni skok přes překážky; cvičení ve skoku usnadňuje velice práci v chodech tím, že přivyká koně rychle měniti rovnováhu a slouží jako vydatná gymnastika svalů a kloubů.

Číselná data jsou dosti nepřesná pro velmi různé schopnosti koní. Za průměr, jehož se má dosáhnouti při výcviku obyčejného služebního koně, lze považovati překonávání překážek vysokých asi 1 m a širokých asi 3 m. Průměr pro důstojnické koně a pro zvláště schopné služební koně činí asi 1'20 m do výšky a 3'50—4 m do šířky. Rozumí se, že tyto průměry znamenají konečný výsledek, jehož se má dosíci, a že k němu dospějeme jen řadou postupných cviků prováděných soustavně s postupem výcviku.

Výcvik koně ve skoku se začíná přecházením bariéry ležící na zemi nebo přecházením kavalet v kroku. Jezdec se musí vyvarovati vzbudit při této počáteční práci u koně nepříznivý dojem, budící u koně reakci, která by působila škodlivě na vývoj postupné práce. Při skoku přes překážky lze dosáhnouti tím větších výsledků, čím větší je důvěra, kterou dovede jezdec dodati koni. Kůň jde potom hned od počátku výcviku bez jakéhokoli strachu, že se mu něco stane. Naproti tomu se často nenaučí dobře skákat ani zvláště schopní koně pod vlivem dojmů, které si zapamatovali z průběhu výcviku a které u nich vzbuzují strach. Někdy se stává, že přecházení bariéry ležící na zemi v kroku působí koním potíže, zvláště koním velmi nervosním anebo takovým, kteří již předtím prošli nějakým neúplným anebo zvláštním výcvikem (na př. koně z dostihové dráhy). V tom případě jezdec sesedne a přechází bariéru s koněm na ruce, aniž jej pohání nebo s ním zápasí.

Je též prospěšné, jede-li jezdec s koněm několik kruhů v blízkosti bariéry, aniž jej nutí k překročení, když kůň u ní zastavuje buď z rozčilení nebo ze strachu. Proveďte s ním jakýkoli malý obrat a přivede jej znovu k bariéře, až kůň dobrovolně přejde.

Když kůň přechází klidně v kroku bariéru na zemi, přikročí jezdec k přecházení v klusu a později též ve cvalu. Potom se zvyšuje překážka postupně o několik centimetrů, ovšem jen za té podmínky, že kůň šel úplně lehce přes překážky nižší. Skáče napřed v klusu, pak v cvalu; skok

v klusu navyká koně zvedati se na překážku, kdežto skok ve cvalu cvičí oko koně pro odhad odskoku.

Po těchto cvičích přikročí jezdec k práci na jiných překážkách; začíná takovými, které působí menším dojmem na koně, a střídá na nich práci v klusu a ve cvalu. Při těchto počátcích nemá překročiti výška překážek 40—50 cm a šířka 1 m.

Od popsané práce na jednoduchých překážkách přejde jezdec k dvojskokům, t. j. k překážkám postaveným za sebou ve vzdálenosti, která se mění podle toho, jaký účel si předem vytkl. Též tato práce se začíná bariérami ležícími na zemi, které se postupně zvyšují; ale dlouhý čas je třeba pracovati s výškou 40 nebo 50 cm a s šířkou 1 m.

Na dvojskocích se vzdáleností 3'50—4 m, kde kůň vskočí a vyskočí dvěma za sebou následujícími skoky, učí se vyrovnávati rovnováhu, t. j. pomáhati si hlavou, krkem a hřbetem a zádí; na dvojskocích se vzdáleností 7 m se učí správnému odskoku a správné formě skoku.

Často prohlíží více překážku, následující za první, nežli tuto, zvláště upoutá-li jeho pozornost tvarem, barvou nebo rozměrem. Proto je výhodné, je-li první překážka nižší a jednodušší než druhá; ta musí míti rozměr odpovídající schopnostem koně a stupni jeho výcviku.

Je-li oko koně během několika neděl takto cvičeno na malých překážkách jednoduchých anebo sestavených v dvojskoky a nabyl-li jezdec dovednosti doprovázet tělem a otěží koně při skoku a rozpoznávat chyby, může postupně přikročiti k mohutnějším překážkám. Dělá-li kůň chyby, nesmí se pokračovati, nýbrž je nutno je opravovati na malých překážkách s klidem, s porozuměním, ale s rozhodností.

Zpravidla je výhodné, aby překážky byly do jisté míry důkladné (pevné), aby si kůň zvykl je respektovat. U velmi citlivých koní je však prospěšné používat již od začátku povolujících překážek, obalených slámou nebo hadry, aby se koně nepotloukli, narazí-li na ně.

Skok koně je řada postupných pohybů a změn rovnováhy, kterým se jezdec má přizpůsobovat v největší míře. Když se kůň přiblíží k překážce, napíná krk a hlavu dopředu. Tento pohyb, který mu umožní prohlédnouti a oceniti překážku, je velmi důležitý též pro mechanický výkon skoku, poněvadž usnadňuje zkrácení trupu podsazením zadku k odskoku; proto musí jezdec dáti koni volnost, aniž však úplně ztratí přilnutí nebo naopak se pověsí koni do otěží.

Po odskoku vyvažuje kůň krkem a hlavou tělo při přechodu přes překážku. Proto, jakmile se vymrští, sleduje jezdec rukama a trupem jeho pohyb dopředu, nadzvedne se v třmenech, aby odlehčil hřbetu po celou dobu skoku, a zůstane v této poloze ještě i několik kroků za překážkou.

Podle temperamentu, podle vykonané práce a podle toho, jaká překážka se má překonat, projevuje se reakce u koně blížícího se k překážce buď v nerozhodnosti nebo v zrychlení ruchu (táhne na překážku) nebo v překotném řízení na překážku nebo ve vybočení.

Dá-li najevo nerozhodnost, je nutno popohnati jej energicky na otěže. Když táhne na překážku nebo se na ni řítí, nesmí se zdržovati; tím by se chyba neodstranila, poněvadž by se k tomu připojila u koně ještě snaha přemoci odpor ruky, která jej zdržuje. Naopak je třeba zastavovati jej poznenáhlu až po skoku několik desítek metrů za překážkou, uklidniti poklepáním, přivést do kroku, a možno-li, vésti zpět na překážku směrem opačným. Když se kůň nenapraví ani uvedeným způsobem, bude

dobře nenajížděti překážku zdaleka na přímé čáře, nýbrž zblízka a z obratu, otočením s velmi lehkým působením otěží a provést po skoku opět obrat; v této práci se pokračuje na obě ruce střídavě. Neuklidní-li se kůň ani teď, zastavíme nebo snížíme chod před překážkou právě v tom okamžiku, kdy se snaží zrychlit; je-li nutno, vrátíme se k bariéře ležící na zemi nebo k práci bez překážek.

Při tom je třeba vždy rozlišovati koně, který táhne (chvátá) na překážku, od koně, který se na překážku řítí. Kůň táhne na překážku téměř vždy ze snaživosti nebo z potřeby vyššího ruchu, než jakým jej vede jezdec. Opravné prostředky jsou: zbavit se jakéhokoli rozčilení, skákati z obrátů, nechati koně v bystré akci, i kdyby nutila jezdce jezdit v kruzích a zpomalovati pak ruch nebo dokonce zastaviti mírnými prostředky 8—10 m před překážkou, aby se pak uvedl znovu zblízka do pohybu a skočil překážku, když byl předtím poklepán.

Kůň se řítí na překážku obyčejně proto, že má strach buď z překážky nebo z jezdcových akcí; dostává se tak do stavu, který neodpovídá podmínkám pro správné překonání překážky; proto často vybočí nebo zastaví (zapíchne) nebo vrazí do překážky. V tomto případě je třeba znovu cvičiti správné přilnutí.

Koně, který vybočuje, je třeba zastaviti před překážkou a otočiti opačným směrem, než kterým vybočuje jednou nebo vícekrát, podle potřeby; pak se vede znovu na překážku pevně zarámován mezi lýtky a otěže a pobízen s rozhodností vpřed. Setrvá-li v chybě, může prospěti pohružka bičikem na té straně u huby nebo u boku, kam chce vybočit.

Jiná nesnáze, na kterou můžeme narazit, je ta, že kůň najede na překážku a náhle u ní odbočí; je to zpravidla tehdy, není-li dostatečně v ruce (na otěži) a považuje-li vzdálenost, na kterou se až k překážce dostal, za příliš malou k odskoku.

Oprava záleží v práci na dlouhé oprati a v skákání na kruhu na opačnou ruku, než na kterou odbočuje.

Při najetí na překážku má mít jezdec koně tak připraveného, aby nemusil co možná užiti akce rukou ani lýtek k srovnávání. Kůň má jíti dobrovolně s chutí a s rozhodností v lehkém přilnutí, jezdec se má omeziti na to, že jej pružně v sedle doprovází.

Zásada nepomáhati koni v okamžiku, když skáče, je správná, a to proto, že je velmi nesnadno učiniti tak v pravou chvíli; má se napomoci jen tehdy, když se kůň pokouší zastaviti před odskokem. Pobídka lýtky před překážkou může býti též prospěšná k tomu, aby kůň nezkrátil ruch a neztratil na rozběhu.

Klid a rozvaha jezdce, vždy nezbytné, jsou tím nezbytnější, čím je mohutnější překážka, poněvadž kůň má tu ještě větší měrou potřeby, aby nebyl rušen a mohl dobře odhadnouti odskok. Klid jezdce nesmí však přejíti v úplnou netečnost; to by vzbudilo u koně nerozhodnost.

Při práci na překážkách je radno, aby jezdec nejel hned přímo na překážku chodem, v kterém ji hodlá překonat; jede nejprve vedle ní směrem opačným a pak se obrátí a zamíří na střed překážky s koněm klidným a v správné akci.

U nervosních koní má se jezdec sám zbaviti jakéhokoli rozčilení a nezdůrazňovati tlak nohama; tak předejde to, že se kůň nepřeháhlí a nedopustí chyby v odhadu odskoku.

Zvláště schopní koně mají býti cvičeni v překonávání překážek větších rozměrů než průměrných, jak byly uvedeny. Není možno stanoviti

pravidla k zjištění větších anebo menších schopností koně pro skok; projev se pozvolna během obyčejné výcvikové práce.

Způsobnost koní pro skok přes překážky nezávisí na mohutnosti, postavě ani na původu; je to spíše nadání tvořené odvahou, schopností, učenlivostí, vůlí a okem. Též malý kůň, s menším fondem, malé třídy a málo ušlechtilého původu může býti vynikajícím skokanem. Malého koně však nemá jezdit těžký jezdec; kůň s menším fundamentem a méně ušlechtilý nemá dlouho skákati v příliš rychlémvalu.

Je tudíž ideálním skokanem takový kůň, který spojuje zvláštní schopnosti pro skok s třídou i s původem.

Jezdectvo u nás a v cizině.

Major gšt. Frant. Bürger:

Vyhledávání zpráv rychlými jednotkami.*)

V úvodu své úvahy autor stručně shrnuje zkušenosti s jezdectvem ze světové války a důsledky plynoucí z nich pro organizaci a činnost moderního jezdectva. Změnu v užití jezdectva — snad bolestnou pro mnohé jezdce držící se starých tradic — lze vyjádřiti větou: „Předválečné jezdectvo manévrovalo a bojovalo na koni a výjimečně pěšky, moderní jezdectvo pochoďuje a manévruje na koni, na kole nebo v motorovém vozidle a bojuje zpravidla pěšky za podpory mohutné palby.“ Jezdectvo se stalo zbraní, která je schopna svými prostředky vésti vážnější boj a kůň není již dnes jeho nutným přívlastkem. Ve všech armádách je jezdectvo zesilováno jinými pohyblivými prvky (cyklisté, motorisovaná vojska, obrněná vozidla), v Itálii pak jsou vyšší jezdecké jednotky přeměněny na „rychlé jednotky“, jejichž podstatnou součástí je jezdectvo a cyklistické prapory.

Dále srovnává autor metody vyhledávání zpráv jezdectvem nebo rychlými jednotkami v italské, francouzské a jihoslovenské armádě a zkoumá činnost přezvědných jednotek při zastávkách za noci.

V Itálii se zásady pro vyhledávání zpráv jezdectvem neliší podstatně od předválečné doktriny, změny jsou patrné spíše v podrobnostech provádění a jsou důsledkem změněných podmínek moderního boje a značného vývoje nových bojových prostředků. Předpisy rozeznávají:**)

daleký průzkum (zvědy), řízený zpravidla armádou a prováděný rychlými divisemi (Divisione celere), které organicky obsahují:

brigádu jezdectva (3 pluky),
pluk bersagliérů — cyklistů,
rychlé tanky,
dělostřelectvo,

prvky ženijního a telegrafního vojska a služeb a které mohou býti zesíleny pěchotou na autech, dělostřelectvem a lehkými tanky;

blízký průzkum (přezvědy), řízený obyčejně velitelem pěší divise a prováděný přezvědnými oddíly (nucleo esplorante), které jsou tvořeny buď cyklistickým nebo jezdeckým plukem nebo z částí obou těchto zbraní a event. zesíleny rychlými tanky a dělostřelectvem.

*) Viz: Major. gšt. G. Luizzi v „Rivista militare italiana“, roč. 1932, sešit 7.

**) Viz též článek „Italský Cvičební řád pro jezdectvo v r. 1930“ v 1. čísle II. ročníku „Jezdeckých rozhledů“ — leden 1932, (str. 5—7).